

Список використаних джерел

1.Кобець С. В. Ускладнення під час розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу в умовах воєнного стану. Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : матеріали наук.-практ. конф. (Вінниця, 12 квіт. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 111–114.

2.Бойко А. В. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2013. 231 с.

3.Беленок В. П. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: НАВС. 2021. 353 с.

4.Кобець С. В. Розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу : дис. ... докт. філософ. : 081 «Право». 2023. Київ : НАВС. 266 с.

Денисов Сергій Федорович,

професор кафедри кримінального права та кримінології факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
Зайка Дмитро Євгенійович,
аспірант кафедри кримінального права та кримінології факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Проблематика виправлення та ресоціалізації засуджених є однією з важливих наскрізних тем як кримінального, так і кримінально-виконавчого права України оскільки системне тлумачення норм кримінального права вказує, що метою покарання є не стільки кара, скільки подальше відновлення правопорушника у суспільстві та запобігання вчиненню нових злочинів. Застосування кари безвідносно заходів, направлених на повернення правопорушника до самокерованої правослухняної поведінки, лише загострює конфронтацію правоохоронних органів та правопорушників і очевидно погіршує криміногенну ситуацію будь-якої держави.

Як слушно зазначає Ю. А. Пономаренко “складно заперечувати, що остаточною (кінцевою) метою будь-якого кримінального права

загалом, для досягнення якої створюються усі правові засоби цієї галузі права, у тому числі й покарання, є зменшення кількості вчинюваних кримінальних правопорушень” [1, с. 184]. Саме з цієї точки зору комплекс заходів, які у різні роки називали вихованням, перевихованням, виправленням, ресоціалізацією, реабілітацією, соціальною адаптацією та/або реінтеграцією відіграють важливу роль у досягненні мети, поставленої перед кримінальним правом.

Тривалий час Кримінальний кодекс (далі - КК) України не містив жодних положень щодо застосування програм соціальної реабілітації засуджених. Проте, Законом України № 1492-VIII від 07.09.2016 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених” було врегульовано питання застосування пробаційних програм. Так, згідно п. 4 ч. 1 ст. 76 КК України на осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, суд може додатково покласти обов’язок виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою; пройти курс лікування від розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або захворювання, що становить небезпеку для здоров’я інших осіб. За п. 5 ч. 1 ст. 91-1 КК України в інтересах потерпілого від злочину, пов’язаного з домашнім насильством, одночасно з призначенням покарання на засудженого може бути покладено обов’язок направлення для проходження програми для кривдників. Більше того, ст. 390-1 КК України передбачає посилену кримінальну відповідальність за ухилення від виконання такої програми. [2, 3].

Згідно ст. 3.5.1. контрольного тексту проекту нового КК України від 14.10.2023 на засудженого судом може покладатись обов’язок виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою, так само, як і пройти курс лікування від розладу психіки або поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин чи іншого соціально небезпечного захворювання, за умови отримання згоди на це засудженої особи, пройти курс консультацій у психолога [4].

За даними Єдиного державного реєстру судових рішень у період з 2018 по 2023 рік судами прийнято більше 1000 вироків, пов’язаних із застосуванням пробаційних програм та програм для кривдників. В одному з останніх рішень від 11.10.2023 р. по справі № 755/14338/23 Дніпровський районний суд м. Києва зобов’язав засудженого виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою «Попередження вживання психоактивних речовин» строком у три місяці та одночасно перебувати до Управління соціального захисту населення Дніпровської районної в місті Києві державної адміністрації для проходження програми для кривдників строком на три місяці [5].

Проте, практика застосування програм соціальної реабілітації засуджених за КК України є обмеженою, оскільки системний аналіз

положень дозволяє зробити висновок, що вирок може містити зобов'язання про виконання пробачійної програми лише у випадку звільнення від відбування покарання з випробуванням, а програми для кривдників виконуються лише щодо засуджених за вчинення домашнього насильства. Видається, що в окремих випадках існує необхідність застосування тієї ж програми «Попередження вживання психоактивних речовин» у тому числі щодо покарань, передбачених ст. 51 КК України. Так, при призначенні штрафу за нетяжкі кримінальні правопорушення суди зможуть покласти на людину обов'язок виконання комплексу коригуючих заходів залежно від специфіки вчиненого діяння, що по-перше сприятиме покращенню криміногенної ситуації в Україні, а по-друге дозволить покращити та розширити комплекс уже реалізованих програм.

З огляду на вищевказане пропонуємо ст. 65 КК України після частини п'ятої доповнити новою частиною такого змісту: “6. При призначенні покарання суд може додатково покласти на засудженого обов'язок виконувати заходи, передбачені програмою соціальної реабілітації засуджених або пробачійною програмою.”.

Список використаних джерел

1. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень: монографія. Харків : Право, 2020. 720 с.
2. Кримінальний кодекс України: закон від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 05.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 04.11.2023).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених: закон від 07.09.2016 № 1492-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-19> (дата звернення: 04.11.2023).
4. Кримінальний кодекс України: контрольний текст проєкту від 14.10.2023. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf> (дата звернення: 03.11.2023).
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 04.11.2023).